

УТВЕРЖДАЮ
Проректор БУ ЧР ДПО
«Чувашский республиканский
институт образования»
Минобразования Чувашии
.....С.В. Петрова
«.....».....2018 г.

**Государственная итоговая аттестация по образовательным
программам основного общего образования в форме
единого республиканского экзамена**

**Спецификация
контрольных измерительных материалов
для проведения в 2019 году единого республиканского
экзамена
по ЧУВАШСКОМУ ЯЗЫКУ**

Подготовлен кафедрой чувашского языка и литературы
БУ ЧР ДПО «Чувашский республиканский институт образования»
Минобразования Чувашии

**Чăваш чĕлхипе 2019 сұлта тытмалли республикăн пĕрлехи экзаменĕн
тĕрĕслевпе хаклав материалĕсен
СПЕЦИФИКАЦИЙĒ**

1. Республикăн пĕрлехи экзаменне ирттермелли тĕрĕслевпе хаклав материалĕсен тĕп тĕллевĕ – 9 класс пĕтерекен ачан чăваш чĕлхипе пухнă пĕлĕвне пĕтĕмĕшле аттестаци картинче хакласси.

2. Тĕрĕслевпе хаклав материалĕсен тытăмĕпе содержанияне сырса пани

Экзамен 3 пайран тăрать.

1-мĕш пайра – итленĕ текста сывах изложени сырмалла.

2-мĕш пайра – панă текста тимлĕ вуламалла та ыйтусене хуравламалла. 4 хуравран пĕрне суйласа илмелли 13 ĕç тумалла.

Экзамен ĕçĕн 3-мĕш пайĕнче – итленĕ тата вуланă текстсем тăрăх калăпăшĕ енчен пысăках мар ħслав сочиненийĕ хайламалла.

Вĕренекенсен пĕлĕвĕпе хăнăхăвĕсене экзаменра тулли те ирĕклĕ хуравлаттарса (изложени тата сочинени сырса) тата хатĕр хуравсенчен пĕрне суйлаттарса тĕрĕслесĕ.

Малтан шул ачисем пĕрремĕш текста итлесĕ. Унăн содержанияне текста тепĕр хут итленĕ хыççан сырса парасĕ. Кун хыççан ĕç пичетленĕ текст сине куçать. Унтан шул ачисен пĕрремĕшпе иккĕмĕш текстсене пĕрлештерекен шухăша тупма тата чĕлхе единицисене тишкермелли ĕçсене тумалла. Çакан хыççан ачасем пĕр-пĕр темăпа пысăках мар ħслав сочиненийĕ сырасĕ. Сочиненире ача икĕ текстран илнĕ информаци сине таянать, хай курни-илтнинпе, унчен вуланипе, пурнăçран илнĕ фактсемпе усă курма пултарать.

Экзамен ĕçĕн тытăмĕ

Пай №	Ėç шучĕ	Пĕтĕм балл сумми	Ėç тĕсĕ
1-мĕш пай	1	6	Тулли те ирĕклĕ хуравламалли
2-мĕш пай	13	13	Хатĕр хуравсенчен пĕрне суйласа илмелли
3-мĕш пай	1	10	Тулли те ирĕклĕ хуравламалли
1-мĕш тата 3-мĕш пайсем		12	
Пĕтĕмпе	15	41	

3. Тĕрĕслевпе хаклав материалне пĕлĕ содержаниянийĕ тăрăх пайлани

Пайсем	Ėç шучĕ	Чи пысăк балл	Миçе процент йышăнни
Пуплев. Итлени. Текста тĕрĕс ħнланни. Изложени	1	6	14,6
Итленĕ текстпа вуланă текста пĕрлештерекен тĕп шухăша палăртасси	1	1	~2,5
Вуланă текста автор шухăшне палăртакан предложение тупасси	1	1	~2,5
Текстĕн стильне палăртасси	1	1	~2,5
Лексика. Синонимсем е антонимсем тупасси	1	1	~2,5

Фонетика. Сăмахри сасăсемпе сас палисен шутне пеллесе	1	1	~2, 5
Илемлĕх мелĕсене тупасси	1	1	~2, 5
Сăмах пулавĕ. Сăмахан пелтерешлĕ пайĕсене тупса сăмах тытăмне палăртасси	1	1	~2, 5
Орфографи. Мăшăр, хутлă, икĕ хут калакан сăмахсене ырасси	1	1	~2, 5
Морфологи. Пуплев пайĕсене палăртасси	1	1	~2, 5
Синтаксис. Шухăш тĕшшине тупасси	1	1	~2, 5
Синтаксис. Хутсăр предложени членĕсене тупасси	1	1	~2, 5
Синтаксис. Хутлă предложени тĕсне палăртасси	1	1	~2, 5
Синтаксис. Пунктуаци. Чарăну палли лартнин сăлтавĕсене аңлантарасси	1	1	~2, 5
Пуплев ыру. Текст ырасси	1	10	24,4
Тĕрĕс ырма пĕлни	1-мĕшпе 3-мĕш пайсем	12	29
Пĕтĕмпе	15	41	100

4. Тĕрĕслевпе хаклав материалне ёс тĕсĕ тăрăх пайлани

Ёс тĕсĕ	Ёс шучĕ	Чи пысăк балл	Миёе процент йышăнни
Изложени ырасси	1	6	14,6
Текстпа ёслесси	13	13	32
Сочинени ырасси	1	10	24,4
Тĕрĕс ырма пĕлни		12 (сочиненипе изложени ырни тăрăх)	29
Пĕтĕмпе	15	41	100

5. Чăваш чĕлхипе тытмалли экзамен вăхăчĕ

Экзамен ёĕсене тума 3 сехет те 35 минут (235 минут) уйăрнă.

6. Экзаменра усă курма ирĕк панă материалсем

Экзаменра орфографи словарĕсемпе усă курма юрать.

7. Экзамен ёĕсене хакламалли критерисем

Пĕрремĕш ёĕн хуравне ятарласа хатĕрленĕ критерисемпе хакласĕ. Изложение тĕрĕс ырсан пĕтĕмпе 6 балл пухма май пур.

Иккĕмĕш пайан 1-13 ёĕсене тĕрĕс тусан шкул ачи кашни ёшĕн 1-ер балл илет. Хурав тĕрĕс пулмасан е вăл пачах пулмасан – 0 балл лартаĕ. 2-мĕш пайан 1-13 ёĕсене тĕрĕс тусан пĕтĕмпе 13 балл пухма май пур.

Виçĕмĕш пайри ёĕн хуравне ятарласа хатĕрленĕ критерисемпе хакласĕ. Сочинение тĕрĕс ырсан пĕтĕмпе 10 балл пухма май пур.

Тĕрĕс ырма пĕлнине те ятарласа хатĕрленĕ критерисемпе хакласĕ. Тĕрĕс ырма пĕлнишĕн пĕтĕмпе 12 балл пухма май пур.

Кашни критерипе чи пысăк балл илес пулсан – экзамен ёĕшĕн 9-мĕш класс ачи пĕтĕмпе 41 балл пухĕ.

Кашни ёе пĕр-пĕринпе канашламасăр икĕ эксперт тĕрĕслет. Енчен те вĕсем лартнă балсем тўр килмесн ёе виçĕмĕш эксперт тепĕр хут пăхса тухса хак парать.

8. Экзамен ирттермелли условисем

Чăваш чĕлхипе экзамен ирттерекен аудиторие филологсене кĕртмесĕ. Экзамена йĕркелесе тăма чăваш чĕлхипе литератури вĕрентекенне суйлама юрамасть.

Экзамен материалне илнĕ хыççăн ача ĕссене тумалли пур бланк сине те ал пусса тухать.

Экзамен тытакансем чи малтан изложени текстне итлесĕ. Аудио сине сырса илнĕ текста итленĕ май черновикра сыркаласа пыма юрат. Кайран итленĕ текста сывăх изложени сырмалла.

Изложени сырмалли йĕрке

№	Организатор ĕсĕ	Экзамен тытакансен ĕсĕ	Вăтам вăхăт
1.	Аудио сине сырса илнĕ текста пĕрремĕш хут итлеттерни	Текста итлесĕ. Итленĕ май черновикра сыркаласа пырасĕ	2,5-3 минут
2.	Текста ăнланма вăхăт пани	Черновиксемпе ĕслесĕ	3-4 минут
3.	Аудио сине сырса илнĕ текста иккĕмĕш хут итлеттерни	Текста итлесĕ	2,5-3 минут
4.	Изложение сырма пуçламалли тата словарьпе усă курма май пурри сінчен каласĕ		
5		Изложени сырасĕ	

Изложени сырнă хыççăн панă текста тимлĕ вуламалла та ыйтусене хуравламалла. Итленĕ текстпа алла панă текст содержаниясене танлаштармалла. Кун хыççăн – сĕннĕ 13 ыйтăва хуравламалла. Кашни ыйту хыççăн 4-шар вариант хурав панă. Вĕсенчен пĕри сĕç тĕрс.

Экзамен ĕсĕн 3-мĕш пайĕнче – итленĕ тата вуланă текстсем тăрăх калăпăшĕ енчен пысăках мар ăслав сочиненийĕ хайламалла.

9. 2018 сұлхи тĕрĕслевпе хаклав материалне танлаштарсан 2019 сұлта кĕртнĕ улшăнусем.

Тĕрĕслевпе хаклав материалĕсен тытăмĕпе содержанияне улшăнусем кĕртмен.